

F. t. beslutn. om grøn beskæftigelse

Beslutningsforslag nr. B 13. Fremsat den 25. oktober 1994 af Jes Lunde (SF), Aage Frandsen (SF), Steen Gade (SF), Holger K. Nielsen (SF) og Anni Svanholt (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om grøn beskæftigelse

Folketinget opfordrer regeringen til inden udgangen af 1994 at fremlægge en plan for øget grøn beskæftigelse, der omfatter områderne

- byøkologi
- trafik
- vedvarende energi
- energibesparelser
- vandbesparelser
- jordrensning
- kloakreovering

- genanvendelse
- økologiske fødevarer og
- naturgenopretning m.v.

Planen skal indeholde en tidsplan for løsningen af en række miljømæssigt meget vigtige opgaver og en angivelse af merbeskæftigelsen og af behovet for direkte finansiering ud over de dagpenge, der bliver gjort aktive ved den øgede indsats.

Bemærkninger til forslaget

SF lægger afgørende vægt på, at den danske miljøpolitik bliver strammet op med en række handlingsplaner for, hvordan vi konkret får løst vore vigtigste miljøproblemer.

Det har betydning, når Folketinget i efteråret 1994 skal vedtage en ny pakke af grønne afgifter for erhvervslivet. Men det er også vigtigt at få sammen tænkt miljøpolitikken med de beskæftigelsesmuligheder, der er i en målbevidst indsats på området.

I beslutningsforslaget nævnes de hovedområder, der bør inddrages i en sådan plan:

1. Byøkologi

Byøkologien er en tværgående, helhedsorienteret og lokal miljøindsats. De byøkologiske initiativer, der allerede er taget lokalt, omfatter en række foranstaltninger til fremme af vedvarende energiformer, energi- og vandbesparelser, byens grønne træk, integrerede foranstaltninger til reduktion af støj- og luftforurening, trafikikkerhed, affaldssortering og genbrug m.v. Projekterne har i vid udstrækning karakter af anlægsvirksomhed.

Byøkologitankegangen omfatter desuden en dialog mellem myndigheder og borgere om administration knyttet til bymiljøet.

Byøkologiuvalget har i den forbindelse bl.a. taget udgangspunkt i principperne for Agenda 21 vedtaget på Riokonferencen i 1992.

Byøkologiuvalget blev nedsat af miljøministeren i foråret 1993 for at skabe større klarhed omkring byøkologibegrebet og herigennem bl.a. vurdere, hvorvidt der er behov for en særlig byøkologisk tilskudsordning. Udvalget har afgivet betænkning og har anbefalet

- etablering af en byøkologisk tilskudsordning,
- planlægning og gennemførelse af 3-5 større byøkologiske demonstrationsprojekter og
- etablering og drift af et nationalt byøkologisk videns- og formidlingscenter.

Dertil kommer, at økologiske tiltag bør indgå som en almindelig del af nyt byggeri, f.eks. ved, at der til alt nybyggeri efter lov om boligbyggeri kan ydes tilskud til økologiske foranstaltninger.

2. Trafik

Trafikhandlingsplanen viser tydeligt, at udviklingen i trafikmængderne er alt andet end miljømæssigt bæredygtig.

Et af problemerne er, at privatbiler udfører et transportarbejde på 57 mia. personkilometer årligt, mens den kollektive trafik kun står for 16 mia. personkilometer.

SF ser det som et helt nødvendigt led i bekæmpelsen af CO₂-forureningen, støjforureningen og problemerne med de alt for store mængder individuel biltrafik, at den kollektive trafik skal gøres bedre.

HT har lavet en trafikudbygningsplan, Vision 2005, der bygger på letbaner i København. Planen er et godt eksempel på, hvordan den kollektive trafik kan udbygges til at blive betydelig mere velfungerende og effektiv og dermed tiltrækkende for kunderne.

- SF vil derfor pege på muligheden for
- at afsætte en pulje til at yde statstilskud til de regionale trafikselskaber til investeringer ud over det planlagte,
 - at give amtskommunerne og HT adgang til at optage lån til investeringer i kollektiv trafik, i det omfang investeringerne kan finansieres af fremtidige forbedringer af driftsresultatet, og
 - at give DSB øgede bevillinger til udskiftning af nedslidt materiel og til at undgå de planlagte fyringer af 700 DSB-medarbejdere.

Trafikproblemet er også et holdningsproblem. Selv med dyrere benzin er det svært at få folk til at tage cyklen på de korte strækninger. Der foreslås derfor en kampagne i stil med energisparekampagnerne. Kampagnen kunne f.eks. tilrettelægges af Transportrådet.

Endelig vil SF pege på behovet for øgede bevillinger til tilskud til trafikmiljøprojekter i kommuner, der har lavet en samlet handlingsplan. Der er flere ansøgninger, end der kan efterkommes, og kommunerne oplever administrationen af puljen som meget stram.

3. Vedvarende energi

Udbygningen af den vedvarende energi foregår alt

for langsomt i Danmark, og de muligheder, der eksisterer, bliver slet ikke udnyttet tilstrækkeligt.

Der opstilles i øjeblikket kun vindmøller til en produktionskapacitet på højst 25 MW årligt mod planlagt 100 MW. Det er hverken godt for miljøet eller for beskæftigelsen.

Hovedårsagen til den langsomme udbygningstakt vurderes i branchen at være de nuværende lave priser på fossile brændstoffer, der betyder, at vindmøllerne er klemte økonomisk. De lave priser på fossile brændstoffer må imidlertid antages at være et midlertidigt fænomen som følge af den internationale økonomiske krise. Hertil kommer, at der er en række økologiske argumenter for at få brugen af fossile brændstoffer nedbragt gennem overflytning til vedvarende energi.

Derfor foreslås det, at staten yder en prisgaranti, der kan sikre vindmølleudbygningen til lands og til havs samt udskiftning af gamle møller.

Der er endvidere brug for støtte til virksomheder, der ønsker at udvikle små vindmøller til serieproduktion.

Forskningen og udviklingen i vedvarende energi har brug for flere midler på mange områder. SF vil især pege på behovet for forsøgsprojekter inden for biomasse til brændstof i motorer.

Derudover er der generelt behov for en øget indsats for anvendelse af biomasse til opvarmningsformål m.v. I dag udnyttes kun omkring 60 pct. af træet og 25 pct. af halmen.

Fordelen ved biomassen er, at den er CO₂-neutral, fordi de optagne mængder under væksten svarer til de afgivne ved forbrænding.

Udbygningen af biogas til f.eks. kraftvarme foregår i øjeblikket meget langsomt, bl.a. fordi naturgas flere steder fortrænger biogas. Det skyldes flere forhold, bl.a. at naturgassen har fået en fortrinstillig, og at kommunerne i kraft af deres økonomiske interesser (garantistillelse) vil være tilbøjelige til at prioritere naturgassen.

Det er miljømæssigt uholdbart, fordi der er flere fordele ved at nyttiggøre biogassen.

Metangas er en meget aktiv drivhusgas, så selv om den fremkommer i langt mindre mængder end CO₂, bidrager den på verdensplan med 19 pct. af væksten i drivhuseffekten (jf. Energi 2000 fra Energiministeriet, april 1990). Ved at bruge metangas til energiformål slår man to fluer med ét smæk: Metanudslippet reduceres, og den i metanen indeholdte energi nyttiggøres. Derved mindskes også CO₂-udslippet gennem en tilsvarende mindre anvendelse af fossile brændstoffer.

Der er i øjeblikket kun afsat ganske beskedne midler til formålet under forskellige puljeordninger. Der foreslås derfor afsat yderligere midler til fremme af udnyttelse af metangas fra lossepladser, gylle og organisk husholdningsaffald og til garantistillelse for at kompensere kommunerne for deres garantirisiko på naturgassen, hvis de vælger at udbygge med biogas.

På solenergiens område er der tilsvarende mange udnyttede muligheder. Der er behov for en gennemgang af de eksisterende tilskudsmuligheder for at se, hvad der kan gøres for at få udnyttet en større andel af potentiellet.

4. Energibesparelser

Flere uafhængige rapporter har påvist kolossale muligheder for energibesparelser hos både private og virksomheder.

Det er vurderet, at der er et besparelspotential på knap 1.000 GWh el i industrien med en tilbagebetalingstid på under 2 år med de nuværende elpriser. Ved en længere tilbagebetalingstid og højere elpriser er potentiellet selv sagt betydeligt større.

I Århus er det i et projekt blevet vurderet, at efterisolering af private boliger op til »energiattestniveau« ville kunne spare over 30 pct. af det nuværende energiforbrug til rumopvarmning.

Det viser, at der er et tydeligt behov for målrettede handlingsplaner på området.

En særlig problematik inden for energiudnyttelse er de forbrugere, der i dag opvarmer deres huse med elvarme, selv om det samfundsøkonomisk er en meget dyr opvarmningsform.

Arbejdsgruppen vedrørende konvertering af elopvarmede bygninger til fjernvarme og naturgas har netop afleveret en rapport, hvor det opgøres, at der kan spares 278 MW el i områder, der er dækket af kollektiv varmforsyning.

Brugerinvesteringerne er opgjort til knap 4 mia. kr., men når besparelserne på kraftværkskapaciteten og brændselsforbruget på kraftværkerne er modregnet, kommer arbejdsgruppen frem til, at de samfundsøkonomiske omkostninger i alt kun er på 69 mio. kr., før der sættes pris på det sparede CO₂-udslip.

Hvis sparede CO₂-udslip værdisættes til bare 300 kr. pr. t, er der en samfundsøkonomisk gevinst på knap 3 mia. kr. ved konverteringen ifølge Elvarmekonverteringsudvalget.

Som en idé til realisering af den samfundsøkonomiske gevinst er det blevet foreslået, at elværkerne pålægges at udbetale dem, der konverterer, en støtte svarende til den sparede kraftværkskapacitet: de

penge, som kraftværkerne ikke behøver at bruge til at opføre nye kraftværker, fordi elforbruget falder i forhold til referenceforløbet.

Endelig vil SF nævne, at de lokale energi- og miljøkontorer spiller en vigtig rolle for privatpersoners muligheder for at overskue, hvad de kan gøre for at spare på energien. Det vil derfor være oplagt at udbygge nettet af rådgivningskontorer.

5. Vandbesparelser

På trods af aktual eller truende mangel på vand af høj kvalitet mange steder i landet tabes der hvert år en meget stor mængde vand – 58 mia. l – på vej fra vandværkerne til forbrugerne. Den nye vandafgift vil, efterhånden som den optrappes, give vandværkerne en økonomisk tilskyndelse til at begrænse tabet til højst 10 pct., fordi afgiften pålægges en vandmængde, der mindst svarer til 90 pct. af det indvundne vand. Imidlertid er der stort set ingen aktivitet på området endnu, og det er – også erhvervspolitisk – vigtigt, at der kommer gang i bekæmpelsen af lækagerne i 1995.

Det bør derfor tilkendes gives, at ovennævnte 90 pct.-regel vil blive skærpet f.eks. til 95 pct. i løbet af nogle år.

Endvidere vil det af hensyn til de mange mindre vandværker formentlig være en god idé at etablere en konsulentordning, der bl.a. skal hjælpe vandværkerne med at gennemregne de økonomiske konsekvenser af at afhjælpe lækagerne.

SF foreslår i forbindelse med forhandlingerne om de grønne afgifter for erhverv, at erhvervslivet i de regioner, hvor vandindvindingen ikke er bæredygtig, fra 1995 bliver omfattet af vandafgiften på samme niveau som private forbrugere.

Det vil derfor være relevant at etablere en mulighed for tilskud til virksomheders investeringer i vandbesparelser i de samme områder for at forstærke effekten.

6. Jordrensning

Det samlede kendte behov for jordrensning er opgjort til 20 mia. kr., og for en del grundenes vedkommende er der en åbenbar fare for nedsivning af kemikalier m.v. til grundvandet. Derfor bør aktiviteten på området fremskyndes, så den snarest kommer op på 1-2 mia. kr. årligt. I 1995 bør indsatsen øges til mindst 0,5 mia. kr.

Der er brug for at fremskynde tempoet i oprydningen af de depoter, der er omfattet af lov om affaldsdepoter, gennem særlige kompensationer til amtskommuner med særligt belastende undersøgelsesaktivite-

ter samt til dækning af øgede statslige udgifter til oprydning og rensning.

7. Kloakreovering

Der er tilsvarende et meget stort behov for at få reoveret utætte kloakledninger, der både bidrager med udsivning af nitrat m.v. til grundvandet og til overbelastning af rensningsanlæg gennem indsivning af grundvand. Der er givet mulighed for kommunal låneadgang, men det har vist sig ikke at være tilstrækkeligt til at øge aktiviteten væsentligt.

Af miljømæssige grunde mener SF, at det er vigtigt at få indsatsen fremrykket. Det kunne f.eks. ske gennem et fremrykningstilskud på 10 pct. af investeringen i 1995 og 5 pct. i 1996.

For at sikre størst mulig effekt skal tilskuddet udformes som en støtte til kloakreoveringer ud over et bestemt niveau. Formentlig kan grænsen sættes ved en investering på 200 kr. pr. indbygger i kommunen, så støtten gives til det, der ligger derudover.

8. Genanvendelse

Genanvendelsen er i Danmark på de fleste områder stadig kun effektiv i et meget beskedent omfang.

SF kan pege på bygningsaffald, glas, papir og organisk affald som områder med åbenbare muligheder for øget genanvendelse, hvis de nødvendige politiske initiativer tages.

Derudover vil SF konkret pege på behovet for at få etableret et anlæg til separering og genanvendelse af elektronik- og bilskrot. Området er kendetegnet ved et stort indhold af miljøfarlige materialer og en lav genanvendelsesprocent.

9. Økologiske fødevarer

Både af hensyn til miljøet og til renheden i de fødevarer, vi indtager, er det en væsentlig målsætning at få øget de økologiske varers andel.

Derfor må det gøres mere økonomisk tiltrækkende at etablere sig som økologisk producent.

Selv om salget af økologiske fødevarer for tiden er i fremgang, er det vigtigt med et yderligere løft, der bl.a. kan bringe omsætningen op på et niveau, hvor forretningerne ikke tager sig særligt betalt for at sælge de økologiske varer på grund af den beskedne mængde.

SF mener, at fjernelse af moms på (godkendte) økologiske madvarer er et egnet middel. En sådan ordning støder imidlertid på problemer af EU-retlig og administrativ karakter. Derfor kan man alternativt opnå den samme effekt ved at indføre et tilskud på 20 pct. af forbrugerpeisen (inkl. moms), som administra-

tivt ydes til forarbejdningsevne (mejeri, gartneri etc.).

Derudover bør der etableres midler til at støtte en grøn offentlig indkøbspolitik, hvor en miljømæssigt rigtig løsning bevisligt er dyrere end konventionelt indkøb. F.eks. introduktion af økologiske fødevarer i kantiner og storkøkkener.

10. Naturgenopretning

De oprindelige målsætninger på naturforvaltningsområdet, bl.a. målsætningen om at fordoble skovarealet, vurderes at forudsætte yderligere ressourcer. Indsatsen på naturforvaltningsområdet kan umiddelbart opprioriteres, da der foreligger en række grydeklare projekter, navnlig inden for naturgenopretning og skovrejsning.

Tilsvarende er der behov for at forhøje bevillingen til fremme af løvskov, som det bl.a. er påpeget af Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Skovforening. Mange relevante projekter er i de senere år blevet afvist på grund af bevillingsmangel. Herunder bør rammen for tilskud til pleje af skovarealer forhøjes, så der bliver flere muligheder for at betale private skovejere for at levere naturoplevelser. Ordningen forventes bl.a. anvendt som et vigtigt instrument til at fremme naturskovstrategien i private skove.

I områder med store vandindvindingsinteresser er der et klart behov for et stop for gødskning og sprøjtning, så de tilbageværende drikkevandsressourcer bliver beskyttet.

Landbrugsministeriet har under EU's følgeordninger et program for 20-årig miljøbraklægnings af landbrugsjord i såkaldte SFL-områder (amtsligt udpegede særligt følsomme landbrugsområder). Støtten udgør i 1995 2.110 kr. pr. ha og fra 1996 1.915 kr. Beløbet er dermed betydeligt lavere end beløbet efter EU's braklægningsordning, hvor der i 1995 gives 2.781 kr. pr. ha for jord, der når som helst igen kan inddrages til landbrugsjord med gødskning og sprøjtning i fuldt omfang.

SF foreslår forhøjede satser, så miljøbraklægningsen kan få et betydeligt større omfang. Hvis de forhøjede satser kan blive godkendt af Europa-Kommissionen, kan der opnås 50 pct. EU-medfinansiering.

Økonomiske og miljømæssige konsekvenser

SF fremlægger med dette beslutningsforslag et katalog over ideer til områder, hvor løsningen af miljø-

problemer samtidig giver en betydeligt øget beskæftigelse.

Det er svært at angive præcist, hvor mange nye arbejdspladser der kan opnås i 1995, bl.a. fordi det afhænger af det ambitionsniveau i tidsplanen for løsningen af de forskellige problemer, regeringen lægger ind, når den præsenterer den plan, der ifølge beslutningsforslaget skal udarbejdes.

Forum for Energi og Udvikling, der er en fælles organisation for Arbejderbevægelsens Internationale Forum, CARE Danmark, Dansk Missionsråds Projektafdeling, Energibevægelsen OOA, Folkecentret for Vedvarende Energi, Ibis, Mellempfolkeligt Samvirke, Organisationen for Vedvarende Energi og Samvirkende Energikontorer, har i et brev til regeringen anslået, at der kan etableres 50.000 nye arbejdspladser i den grønne beskæftigelse.

Flere andre organisationer har tilsvarende gjort sig tanker om det fornuftige i at tage fat på at få løst miljøproblemer, samtidig med at der gøres en indsats imod arbejdsløsheden.

SF vil nævne det arbejde, der sikkert blandt flere andre er udført af SiD, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Dansk Magisterforening.

Det er efter SF's opfattelse på høje tid, at den officielle sagkundskab i ministerierne bliver sat i sving med at udarbejde konkrete planer for at realisere ideerne.

Det er derfor, SF fremsætter dette beslutningsforslag.

Finansieringen af opgaverne vil langt hen ad vejen ske gennem den aktivering af dagpengene, som mange projekter kan ses som et udtryk for.

SF er helt på det rene med, at der derudover også vil være et supplerende behov for finansiering. SF vil derfor gerne på forhånd tilkendegive, at SF naturligvis stiller sig til rådighed for at finde de nødvendige midler – enten gennem besparelser på projekter, der er miljøskadelige, eller gennem nye indtægter med det dobbelte sigte også at bidrage til øget miljømæssig bevidsthed gennem udformningen af indtægterne til planen.

De økonomiske konsekvenser af beslutningsforslaget kan derfor udformes således, at der bliver tale om en samfundsøkonomisk gevinst i enhver henseende.

De miljømæssige konsekvenser er en forbedring af mulighederne for at få nedbragt forureningen og en nedbringelse af forbruget af begrænsede ressourcer på en lang række områder.